

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu IV Wydział Karny–Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: sędzia Hanna Bartkowiak

2 Protokolant: prot. sąd. Angelika Kubiaczyk

4przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej Poznań – Wilda w Poznaniu Marceliny Roszkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2022 r.

sprawy **A. K.**

oskarżonego z art. 278 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 15 czerwca 2022 r., sygn. akt VI K 1265/21

1. Na podstawie art. 439 § 1 pkt 10 kpk uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

2. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. Ł. M. kwotę 516,60 zł (w tym VAT) tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

Hanna Bartkowiak

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	IV Ka 1000/22
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	
1. CZEŚĆ WSTĘPNA		

0.11.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji

Wyrok Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 15 czerwca 2022 r., sygn. akt VI K 1265/21

0.11.2. Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny

0.11.3. Granice zaskarżenia

0.11.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia

na korzyść

na niekorzyść

w całości

w części

#

co do winy

#

co do kary

#

co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia

0.11.3.2. Podniesione zarzuty

Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

0.11.4. Wnioski

#	uchylenie	#	zmiana
---	-----------	---	--------

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy**0.12.1. Ustalenie faktów**

0.12.1.1. Fakty uznane za udowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty
1.	A. K.	Fakt: oskarżony przebywa w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym tytułem środka zabezpieczającego	Postanowienie SR (...) w P.z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie o sygn. III K (...) wraz z uzasadnieniem	Akta w/w Sądu o sygn. III (...)
0.12.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty

0.12.2. Ocena dowodów

0.12.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu
1.	Postanowienie SR (...) w P. z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie o sygn. III K (...) wraz z uzasadnieniem	Dokument urzędowy, którego wiarygodność nie budziła żadnych wątpliwości. Stanowił on element

		akt sprawy o umieszczenie oskarżonego w zamkniętym szpitalu psychiatrycznym, z których przeprowadzono dowód na etapie postępowania apelacyjnego.
--	--	--

0.12.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu

. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków		
Lp.	Zarzut	
3.1.	<p>Z opisowej apelacji oskarżonego, w której nie sformułowano konkretnych zarzutów odwoławczych należało wywieść, że zakwestionowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenę dowodów, w szczególności nagrania z monitoringu; - ustalenie, że ukraść on 9 koszulek, zamiast 8 koszulek - przypisanie mu odpowiedzialności karnej za przestępstwo z art. 278 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, kiedy jego zdaniem wartość skradzionego mienia uzasadniała przyjęcie, że czyn ten wyczerpywał znamiona jedynie wykroczenia z art. 119 § 1 kw. 	<p># zasadny</p> <p># częściowo zasadny</p> <p># niezasadny</p>

Zwiąże o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny	
Z uwagi na stwierdzone wystąpienie bezwzględnej przesłanki odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 10 kpk, nie podlegały w ogóle rozpoznaniu podniesione w apelacji względne zarzuty z art. 438 kpk. Byłoby to bezcelowe skoro sprawa musiała wrócić do postępowania pierwszoinstancyjnego, gdzie proces zostanie powtórzony.	
Wniosek	
Apelujący nie sformułował wniosków końcowych, co jednak było bez znaczenia wobec wystąpienia bezwzględnej przesłanki odwoławczej i konieczności z tego powodu uchylecia zaskarżonego wyroku z urzędu, tj. niezależnie od podniesionych w apelacji zarzutów i ewentualnych wniosków podsądnego.	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny
Zwiąże o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.	
Wniosek końcowy nie podlegałby uwzględnieniu przez Sąd II instancji z uwagi na stwierdzoną w tej sprawie bezwzględną przesłankę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 10 kpk.	

4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU	
1.	Wystąpienie w badanej sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej opisanej w art. 439 § 1 pkt 10 kpk,

	spowodowało konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, bez względu na treść i zasadność podniesionych w apelacji zarzutów odwoławczych.
Związłe o powodach uwzględnienia okoliczności	
<p>Dokonując kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia Sąd odwoławczy, z urzędu stwierdził bezwzględną przesłankę procesową o charakterze procesowym, tj. z art. 439 § 1 pkt 10 kpk. <i>Pomimo bowiem istniejących i wyraźnie widocznych już na etapie postępowania rozpoznania sprawy przed Sądem I instancji wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego oskarżonego A. K., implikujących obronę obligatoryjną z art. 79 § 1 pkt 3 kpk, nie miał on w tamtym procesie zapewnionej pomocy ze strony obrońcy.</i></p> <p>Warto wyjaśnić, że bezwzględna przyczyna odwoławcza ze wskazanego wyżej przepisu zachodzi wówczas, gdy oskarżony w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i 2 kpk oraz art. 80 kpk lub obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy. Natomiast obrona obligatoryjna, o której mowa w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 kpk powstaje od momentu, gdy organ procesowy powziął wątpliwości co do tego, czy sprawca mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenie lub pokierować swoim postępowaniem (art. 79 § 1 pkt 3 kpk w zw. z art. 31 § 1 kk), albo czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona (art. 79 § 1 pkt 3 kpk w zw. z art. 31 § 2 kk), a także wówczas, gdy wprawdzie brak jest wątpliwości wskazanych wyżej, ale istnieją one, w ocenie organu procesowego, co do tego, czy stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny (art. 79 § 1 pkt 4 kpk) i w celu wyjaśnienia którejkolwiek z tych wątpliwości dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy psychiatrów (art. 202 § 1 kpk). Oczywiście nie każda wątpliwość dotycząca stanu psychicznego oskarżonego skutkuje uruchomieniem instytucji obrony obligatoryjnej ze wszystkimi jej konsekwencjami. Ustawa wymaga, aby ta wątpliwość była uzasadniona, a więc poparta takimi okolicznościami natury faktycznej, które w odbiorze zewnętrznym przemawiają za realną</p>	

możliwością wystąpienia u oskarżonego zakłóceń w stanie zdrowia psychicznego w chwili czynu lub w toku procesu karnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 października 2020 r., sygn. akt II KK 233/20, Legalis nr 2489780; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2020 r., sygn. akt II KK 29/20, Legalis nr 2502991; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2021 r., sygn. akt III KK 122/21, Legalis nr 2610884).

Przenosząc przedstawione rozważania teoretyczne na grunt kontrolowanej sprawy, Sąd Okręgowy stwierdził, że takie właśnie uzasadnione wątpliwości co do poczytalności oskarżonego w momencie popełnienia przez niego czynu zabronionego powinien dostrzec Sąd Rejonowy na etapie rozpoznania tej sprawy w postępowaniu pierwszoinstancyjnym i podjąć w tym kierunku odpowiednie czynności procesowe (przydzielenie obrońcy z urzędu, poddanie oskarżonego badaniu przez biegłych lekarzy psychiatrów). O tym, że takie wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego podsądnego były wyraźnie widoczne przekonuje już tylko treść wyjaśnień oskarżonego złożonych przed Sądem Rejonowym w dniach 8 kwietnia 2022 r. oraz 18 maja 2022 r., które zostały odnotowane w protokołach rozpraw. Jego wskazania były dość abstrakcyjne, a tłumaczenia na temat popełnienia kradzieży wskazywały na możliwe chorobowe zniekształcenia postrzegania rzeczywistości. Te spostrzeżenia potwierdza treść kolejnych pism składanych przez A. K. już po wydaniu wyroku przez Sąd Rejonowy. Znamienne jest przy tym, że w czasie przeprowadzania kolejnych terminów rozpraw, oskarżony był pozbawiony wolności jako tymczasowo aresztowany. Niestety, Przewodniczący składu orzekającego nie zainteresował się i tym w związku z jaką sprawą stosowano wobec A. K. izolacyjny środek zapobiegawczy. Gdyby postąpił inaczej ustaliby, że areszt tymczasowy był stosowany w sprawie Sądu Rejonowy (...) w P. o sygn. akt III K (...), która zakończyła się wydaniem w dniu 30 marca 2022 r. postanowienia o umorzeniu postępowaniu w oparciu o przepisy art. 17 § 1 pkt 2 kpk w zw. z art. 31 § 1 kk oraz zastosowaniem wobec A. K. środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Te dane uzyskał dopiero Sąd Okręgowy na etapie postępowania apelacyjnego. Z dokumentacji zgromadzonej w podanej wyżej sprawie wynika, że u oskarżonego rozpoznano chorobę psychiczną – schizofrenię paranoidalną, a tempore criminis przy popełnieniu czynów karalnych z art. 224 § 1 kk oraz z art. 13 § 1 kk w zw.

z art. 282 kk sprawca miał całkowicie zniesioną poczytalność. Przepiępstwo zarzucane oskarżonemu w niniejszej sprawie czasowo wpasowuje się między czyny objęte postępowaniem sądowym o sygn. III K (...). Obecnie oskarżony przebywa w (...) Centrum (...) w K. (sygn. akt wykonawczych Sądu Rejonowego (...) w P. III (...) oraz Sądu Rejonowego wK. II (...)), gdzie wykonywany jest orzeczony w sprawie III K (...) środek zabezpieczający.

Uwzględnwszy wszystko powyższe, Sąd Okręgowy uznał, że już na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego istniały podstawy by powziąć wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego A. K. oraz jego zdolności do rozpoznania znaczenia czynu oraz pokierowania swoim postępowaniem. Niezbędne było poddanie oskarżonego badaniu przez dwóch lekarzy psychiatrów, którzy oceniliby przede wszystkim poczytalność podsądnego w chwili popełnienia przestępstwa oraz wskazali, czy jest on w stanie samodzielnie bronić swoich praw w tym procesie karnym. Występował więc przypadek obrony obligatoryjnej z art. 79 § 1 pkt 3 kpk, która przejawia się w tym, że sprawca od chwili powzięcia wątpliwości co do stanu jego zdrowia psychicznego powinien mieć w procesie obrońcę. Tymczasem oskarżony uczestniczył w postępowaniu przed Sądem I instancji bez udziału obrońcy. W ten sposób doszło do naruszenia reguły proceduralnej o fundamentalnym charakterze, a następczo zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 10 kpk.

5. ROZSTRZYGNĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO

0.15.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji

0.11.

Przedmiot utrzymania w mocy

Zwięźle o powodach utrzymania w mocy

0.15.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji

0.0.11.	Przedmiot i zakres zmiany
Zwięźle o powodach zmiany	

0.15.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji		
0.15.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylecia		
1.1.	Wyrok Sądu I instancji został uchylony i sprawę przekazano Sądowi Rejonowemu Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu do ponownego rozpoznania wobec wystąpienia bezwzględnej przesłanki odwoławczej, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 10 kpk w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 kpk.	# art. 439 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylecia		
Dostrzeżone przez Sąd Okręgowy z urzędu uchybienie stanowiące bezwzględną przyczyną odwoławczą uregulowaną w art. 439 § 1 pkt 10 kpk w zw. z art. 79 § 3 kpk (opisane szerzej w pkt 4.1.), obligowało Sąd Okręgowy – zgodnie z treścią art. 439 § 1 kpk – do uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Bez znaczenia dla podjęcia takiego rozstrzygnięcia, pozostawała kwestia wpływu wskazanego uchybienia na treść wyroku Sądu I instancji, a także czy było ono wynikiem błędu Sądu Rejonowego. Uchybienie wymagające uwzględnienia z urzędu przesądziło zatem o treści		

orzeczenia, które należało wydać w postępowaniu odwoławczym.		
2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwiąźle o powodach uchylenia		
3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwiąźle o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		
4.1.		# art. 454 § 1 k.p.k.
Zwiąźle o powodach uchylenia		
0.15.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania		
Rozpoznając ponownie sprawę, Sąd I instancji winien przeprowadzić przewód sądowy od nowa. Konieczne będzie oczywiście w pierwszym rzędzie przyznanie oskarżonemu obrońcy z urzędu, gdyż w Sądzie Okręgowym przydzielono A. K. obrońcę w osobie adw. Ł. M. tylko na etap apelacyjny sprawy. Sąd Rejonowy ma zagwarantować udział wyznaczonego obrońcy w rozprawie oraz tych posiedzeniach, w których obowiązkowy jest udział oskarżonego. Następnie koniecznym będzie zasięgnięcie opinii dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, którzy wypowiedzą się zarówno co do stanu zdrowia psychicznego oskarżonego,		

<p>jego zdolności rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem w chwili dokonania przestępstwa, możliwości prowadzenia swojej samodzielnej obrony, jak również konieczności stosowania środków zabezpieczających. Dopiero po zapewnieniu tych podstawowych gwarancji dla oskarżonego możliwe będzie przeprowadzenie postępowania dowodowego i wydanie końcowego orzeczenia w zgodzie z przepisami proceduralnymi.</p>		
<p>0.15.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku</p>		
<p>Punkt rozstrzygnięcia z wyroku</p>	<p>Przytoczyć okoliczności</p>	
<p>6. Koszty Procesu</p>		

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
<p>2.</p>	<p>Zgodnie z art. 616 § 1 pkt 1 kpk do kosztów procesu należą koszty sądowe, którymi są m.in. wydatki poniesione przez Skarb Państwa od chwili wszczęcia postępowania (art. 616 § 2 pkt 2 kpk). Jednym z wydatków Skarbu Państwa, na podstawie art. 618 § 1 pkt 11 kpk są wypłaty dokonane z tytułu nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokatów lub radców prawnych.</p> <p>Przytoczone powyżej przepisy stanowią podstawę prawną orzeczenia uwzględniającego wnioszek o koszty obrony z urzędu co do zasady.</p> <p>Przyznany oskarżonemu A. K. przed Sądem Okręgowym obrońca z urzędu – adw. Ł. M. wniósł na rozprawie apelacyjnej o zasądzenie od Skarbu Państwa zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu w postępowaniu odwoławczym. Obrońca reprezentował tam interesy oskarżonego, zajął stanowisko w przedmiocie zasygnalizowanej bezwzględnej przesłanki odwoławczej.</p>

Wysokość wynagrodzenia za obronę dla adwokata została zaś ustalona w oparciu o § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i 3 w zw. z § 17 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 18). Jest to kwota 516,60 zł (w tym 23% podatek VAT).

Nie można było jeszcze rozstrzygnąć kto będzie ponosił koszty tej obrony z urzędu, gdyż o tym zdecyduje organ wydający orzeczenie kończące postępowanie.

7. PODPIS

Hanna Bartkowiak